

ESTIC ASSEGUDA DAVANT DEL TECLAT que tantes històries ha anat teixint. Haig d'aprofitar les dues hores de corrent mentre tenim el generador engegat. De vegades, quan s'apaga la llum, segueixo escrivint a mà sota la claror daurada d'un parell d'espelmes que fan pampallugues. És una hora crítica per la munió de mosquits que ataquen desafortats i et succionen la sang. Les mosquiteres de la finestra semblen travessades per un esclat de metralla. Diàriament tenim tres o quatre criatures que queden prostrades a quaranta de febre per un atac de paludisme. Jo, de moment, resisteixo. Em sento forta. La vida aquí val tan poc que, per contrast, cada dia és un regal. Penso que aquest és el secret de la meva recuperació.

Et vaig prometre en marxar que t'ho explicaria tot. Han passat dos anys, Àlex! El temps d'un dol. Dos anys interminables i alhora fugissers, inaprensibles. He viscut com un autòmat.

Fins avui no m'he sentit capaç de tornar sobre el meu passat. Em produïa un dolor massa viu. Tot just m'atriveixo ara a caminar titubejant pel darrer període de la meua vida com el malalt que comença a fer els primers passos després d'una greu intervenció quirúrgica.

Haviem xerrat tant tu i jo! Recordes el cafè on solíem anar? Allà vaig explicar-te part de la meua vida. Però no tota la veritat. Necessitem guardar-nos petits bocins de nosaltres mateixos per poder continuar vivint amb les nostres mancances i imperfeccions.

Aïllada en aquest racó de món on el temps és etern, on les hores no existeixen perquè no hi ha futur, on la vida es limita a l'instant present, intentaré recuperar per a tu un passat que ja no em pertany.

Creus que estem marcats pel destí? El meu pare sempre deia que ens el fem nosaltres, el destí. "La voluntat marca el

nostre camí!" exclamava sovint. Ell en tenia tanta! La voluntat li va permetre preservar la seva dignitat i la seva integritat mental durant els mesos passats en el camp de refugiats d'Argelès-sur-Mer i resistir els tres llarguíssims anys que va estar tancat a la presó Model de Barcelona. Tres anys dins d'una cel·la grisa per ser del bàndol perdedor a la guerra civil espanyola! T'ho imagines?

Estic convençuda que la fal·lera per aprofitar el temps que volia inculcar-nos a la meva germana Nadia i a mi, va néixer del sentiment que li havien robat trossos irrecuperables de vida, espais de joventut malbaratats per sempre.

I tanmateix no va ser mai un home amargat. En absolut! Era positiu i optimista. Va ser un pare criaturer, molt carinyós. Es divertia jugant amb nosaltres. Ens feia riure amb les seves ganyotes i ens deixava amb la boca oberta i els ulls esbatanats quan amb uns jocs de mans assaonats amb complicadíssimes paraules màgiques ens treia caramels de darrere les orelles.

La mare estava profundament enamorada del pare. Sentia per ell una gran admiració. Com tantes mares, va marcar el ritme de la casa de forma indispensable des d'un segon pla discret. Ella va cohesionar la família. El pare hi va posar els valors.

Vivíem a París, en un apartament de la rue Mazarine, prop del Quartier de l'Odéon. Durant els anys que vaig conèixer amb Roman, on tot estava meticulosament ordenat en el temps i en l'espai, vaig enyorar l'encant de provisionalitat de la casa paterna. La meva mare estava acostumada a afegir plats a taula just abans de començar a sopar. Els amics no avisaven. Es presentaven tot d'una. Sempre eren rebuts amb bon humor. A mi m'agradaven aquelles aparicions sorpresa que donaven color a les converses quotidianes.

Hi havia els habituals que apareixien gairebé cada setmana en un moment o altre. Entre ells, els més assidus eren el Francesc i la Maria. El Francesc era pintor. Havia conegut el pare a la presó Model. Tant el Francesc com la Maria eren extraordinàriament xerraires. Uns conversadors amens que emanaven simpatia i acumulaven anècdotes inversemblants. Vivien la veritable bohèmia parisisa, amb molt pocs recursos econòmics. Eren vitals, plens d'humor, sempre convençuts que la propera exposició seria un èxit de vendes. La Maria vestia amb colors virolats, duia uns xals extremats que li cobrien les espatlles i

anava maquillada amb tons vius. Era riallera i gesticulava de forma teatral amb els braços. Les xerrades s'allargaven amb el cafè. Es parlava d'art, de literatura i... de política! Quan el pare i Francesc començaven a discutir de política, la vetllada estava assegurada fins les quatre o les cinc de la matinada. Dissentien en moltes coses. Francesc era del Bloc Nacional i seguia militant des de França. Defensava el separatisme. El pare, que havia sigut del POUM, ja no militava. Es considerava socialdemòcrata i tenia una visió europeïsta sobre el futur de Catalunya.

La Nadia i jo sopàvem amb els grans i després anàvem a la nostra habitació a fer els deures mentre els pares seguien conversant animadament amb els seus amics, artistes, intel·lectuals, professors com el pare... De vegades llegien escrits, poemes, textos de literats, de filòsofs que després comentaven en debats apassionats. El pare era un important polemista i un gran pedagog. Suposo que les seves classes de filosofia debien ser tremendament interessants i estic segura que va desvetllar moltes vocacions.

Teníem un vell citroën. Els diumenges quan no plovia sortíem al camp. El pare ens feia matinejar. Sempre ens alçàvem de malhumor, la Nadia i jo. Però no hi havia escapatòria. Fèiem el trajecte endormiscades. Mirava per la finestra la línia ondulada de l'horitzó. El blau entelat del cel s'estenia sobre les colines verd tendre. Deixàvem enrere petits pobles de teules de pissarra on el campanar estret i llarg pugnava per sobresortir de les cases. De tant en tant, el pare aspirava amb força l'olor humida de l'alfals acabat de tallar: "Ah! Això és vida!" exclamava. I com si aquell perfum del camp li hagués omplert les venes d'estranyes melodies, entonava amb la seva veu dolça de baríton cants que jo desconeixia però que em produïen un sentiment agradable.

De retorn a casa, al vespre, calia acabar els deures per a l'endemà. El pare ens ajudava. S'interessava per tot el que fèiem. Tant se valia que fos llatí o física o filosofia. Ens ensenyava jugant. Quantes vegades va explicar-nos el mecanisme del canvi de les estacions! Il·luminava amb una llinterna una bola del món que ens havia regalat. Ho feia girar tot amb sincronia. "Veieu, ara, quan la bola s'allunya de la llum, és a dir del sol, aquí és l'hivern..." Sabia com mostrar-nos el costat interessant de qual-sevol matèria. Jo era negada per a la química. Recordo com el pare s'entretenia a retallar petites rodones de paper per fer-me

entendre els enllaços moleculars. Per a ell, tot era apassionant, sorprenent, atractiu. Era impossible resistir-se al seu entusiasme.

La mentalitat oberta, la seva intel·ligència, l'optimisme amb què afrontava la vida invitaven a parlar amb ell de qualsevol cosa, a demanar-li l'opinió davant del dubte més lleu. Sempre estava disposat a escoltar-nos. Les xerrades a taula eren animades, enriquidores. Amb una habilitat que m'hauria agradat heretar, el pare encaminava la conversa més banal cap a temes interessants. Ens va ensenyar a polemitzar, a discutir pel plaer d'analitzar qualsevol situació, qualsevol concepte. Tenir criteri! "Ser dels que tiben en lloc de formar part del ramat!", aquest era el seu lema. No creia en Deu però tenia una fe insubornable en la humanitat. "La gran aventura humana!", exclamava sovint.

Vaig ser una nena alegre i feliç. No em va faltar mai ni tendresa ni comprensió per part dels pares. Els estius els passàvem a Gignat, en un vell molí rehabilitat, una gran propietat de 1860 que pertanyia a uns amics dels pares. Allà, la Nadia i jo formàvem una petita colla amb nens i nenes de la nostra edat. Alternàvem passetjos i excursions amb jocs per la propietat, anades amb bicicleta... També passàvem estones llegint. Els pares ens havien inculcat el gust per la lectura. M'agradaven les novel·les d'aventures. Els Tres Mosqueters em fascinaven. I L'Illa misteriosa! Volia viure emocions fortes. Inventava històries fantàstiques. Recordo una vegada que vaig voler fer un pacte de sang amb la Nadia i li vaig proposar d'obrir-nos el dit amb una gilette d'afaitar!

No t'estranyis que t'expliqui el que poden semblar-te anècdotes insignificants de la infantesa. Penso que en els jocs ingenus que evoco ara amb una gran tendresa per la nena que vaig ser, hi havia ja la llavor de la meva futura personalitat, un cert gust pel risc, per l'aventura, el gèrmen sembrat pel pare en un terreny fèrtil abonat per l'admiració i l'afecte que sentia per ell.

Si furgo en el racó oblidat de la memòria m'apareix una lectura que va influir-me especialment o, si més no, va desvetllar en mi unes inquietuts latents. No recordo ni el nom de la novel·la ni l'autor però sí que es tractava d'una història de quatre germanes. Per què vaig identificar-me de seguida amb la que volia ser escriptora? No ho sé. Però va convertir-se immediatament en la meva preferida. Era la més simpàtica? La més bonica? La més

divertida? No ho puc recordar. Però a mida que m'anava endinsant en la història d'aquelles quatre germanes sentia créixer el desig d'assemblar-me a la que es tancava a la seva habitació, s'asseia al seu escriptori i agafava un quadern on explicava emocions inconfessables. Intuïa el plaer que la connivència amb el paper proporcionava a la meva heroïna. La llibertat amb la qual podia parlar de les vivències més íntimes em seduïa.

Necessitem un model on poder-nos mirar per construir la pròpia identitat i jo l'acabava de trobar.

Aviat, però, les meves lectures infantils van canviar. Em pregunto si va ser la conjuntura perfecta entre una troballa casual i les primeres batzegades d'una adolescència precoç allò que va fer-me passar dels llibres d'aventures a les novel·les romàntiques.

Un dia vaig descobrir en un prestatge de la biblioteca del pare un llibre de fulls apergaminats, molt malmesos, alguns solts, rosegats pel temps. A la coberta, un petit dibuix dels bouquinistes del Sena amb la silueta de Notre-Dame al fons, va atraure la meva atenció. Sota el dibuix, el text *Aux Quais de Paris*. El títol, amb grosses lletres marró, em va seduir menys que el dibuix: *Le Rouge et Le Noir* i, entre parèntesis, *Chronique du XIXe siècle Texte intégral*. Mai no m'havia interessat per la història. Per què vaig fullejar les primeres pàgines d'un text que s'anunciava com una crònica del segle XIX? No ho sé. Potser va ser l'estat tan deteriorat del llibre que deixava imaginar que havia passat per moltes mans? Vaig començar a llegir, dreta, recolzada a la finestra de la sala, convençuda que deixaria el llibre al seu lloc al cap d'unes poques pàgines. Però de seguida la prosa àgil de Stendhal em va atrapar. Vaig recórrer els primers capítols, força curts, sense deturar-me. Al sisè capítol Julien Sorel ja m'havia seduït amb la seva tímida barrejada d'orgull. Vaig agafar el llibre i me'l vaig endur a la meva habitació.

La trobada de Mme. de Rênal amb Julien Sorel va desvetllar en el meu subconscient unes emocions que anaven més enllà del meu interès per la història narrada. La subtileza de la sensibilitat dels protagonistes em va commoure d'una manera estranya. Vaig intuir de forma vaga que aquell llibre contenia un tresor d'emocions desconegudes per mi. Vaig tancar-me a l'habitació i no vaig parar de llegir fins que la mare em va cridar per sopar. S'havia fet fosc. Sense moure'm del llit havia encès el llum i continuava

llegint incapaç d'aturar-me. Per primera vegada no vaig comentar amb els pares el que estava llegint. Volia guardar per a mi sola tota la sensualitat que aquella lectura anava desvetllant i que tan bé s'acordava amb el despertar de l'adolescència.

A la meva edat no podia identificar-me amb Mme. de Rênal. Però la passió inconfessable que aquella dama sentia pel jove-níssim Julien Sorel feia bategar el meu cor amb un neguit mai experimentat fins aleshores. Em faltava la respiració. Passava les pàgines amb una avidesa temerosa, intuïnt el tràgic moment en què la passió desbocada trepitjaria tots els tabús convencionals per esclatar com un volcà i arrasaria violentament i de forma irreparable tota una vida de docilitat marital i de creences religioses. La força incontenible d'aquella passió prohibida em trsbalsava, em feia por i alhora em seduïa.

Després d'aquella experiència les històries d'aventures van perdre definitivament tot interès. Buscava adelerada novel·les que parlessin de grans amors, de passions incontrolables. Vaig descobrir que el segle XIX era el segle de l'adulteri. Vaig adonar-me que les grans aventures amoroses només podien tenir lloc fora del matrimoni i vaig entendre que la passió és un estat efímer i que el seu final és sempre dolorós i dramàtic. Totes les meves heroïnes vivien torturades per un terrible sentiment de culpabilitat. Totes acabaven morint. Però no pensis pas que aquell patiment, aquelles morts em fessin por. El dolor tenia per a mi l'atractiu d'exacerbar els sentits. L'adolescència, efervescent i impúdica, esclatava alhora en la meva sang i en la meva imaginació.

Va ser per aquella època que vaig anar descobrint que era una noia bonica o si més no, atractiva. L'instint que no necessita de cap aprenentatge guiava la manera de comportar-me davant dels companys de classe que s'apropaven, alguns tímidament encara, d'altres amb l'aplom que dóna el desconeixement que tenim de tot als quinze anys.

Tanmateix, aquells primers contactes amb el sexe oposat tan ingenus com poc satisfactoris no tenien res a veure amb la violència de les emocions que jo esperava i que havia viscut a través dels llibres. Les meves amigues parlaven de les seves relacions amb excitació i aires de superioritat. Jo guardava per a mi les meves decepcions convençuda que un dia viuria una passió violenta i tempestuosa, l'única forma d'amor, pensava, digna de ser viscuda.

Teníem a classe, al darrer curs de batxillerat, un atractiu professor de ciències naturals que, segons afirmaven certs alumnes, s'havia enredat en més d'una ocasió amb alguna de les seves deixebles. Era un home d'uns quaranta anys llargs, alt, ben plantat, d'espalles amples i veu profunda de baix. Era bon professor. Moltes noies de classe n'estaven enamorades. A diferència dels altres professors, duia bata blanca, la qual cosa li conferia una aura d'autoritat i de prestigi superior a la dels seus companys, lligada a la mística del metge o de l'investigador. Era un seductor i coneixia el poder de la seva mirada quan la clavava sobre alguna alumna.

Vaig deixar-me seduir per aquell home, conscient que ho feia des de la meva pròpia voluntat de seducció. Com la papallona que amb les ales encara arrugades pugna per alliberar-se del seu embolcall i alçar el vol cap a espais desconeguts, l'adolescent que tot just començava a descloure's es delia per experimentar les primeres emocions adultes.

Vaig aconseguir fer-me remarcar i excitar el desig del nostre arrogant professor. Aquell èxit no només va inflar el meu jove orgull femení sinó que va aportar fermesa a l'eclosió de la dona en la qual m'anava transformant.

Però si una part de mi s'estremia sota les carícies que monsieur Bertran em descobria cada dia, l'altra part sentia créixer un menyspreu burleta cap aquell home que atemoria la classe amb aires de superioritat autoritària i pomposa i enlluernava les noies des de la seva pretensiosa aurèola de seductor. En el desfici que em mostrava, bategaven les pulsions de l'home vanitós i poruc alhora, amenaçat ja pels primers embats de l'inexorable i temut pas del temps.

Jo anava prenent nota interiorment de les sensacions que aquella relació despertava en mi, de les meves reaccions, de tots aquests pensaments que l'experiència que estava vivint em suggeria. Perquè si volia experimentar com a dona, també és cert que ho feia des de la meva ingènua però decidida vocació d'escriptora.

Zola, Flaubert, Proust m'havien ensenyat que només es podia escriure sobre allò que es coneix profundament i que només hi ha dues maneres d'adquirir coneixements: a través d'una minuciosa i extensa documentació o a través de la pròpia experiència.

Aquell darrer any de batxillerat vaig llegir la biografia de Georges Sand. Aquella escriptora encarnava millor encara que les

meves heroïnes de ficció, la dona que jo volia ser. Havia viscut passions turbulentes, havia estat desitjada pels grans artistes del moment, per Alfred de Musset a qui va inspirar *Les confessions d'un enfant du siècle*, pel sensible i exquisit Chopin que se'n va enamorar també amb una passió folla. I un gegant de la literatura com Flaubert s'adreçava a ella amb el colossal apel·latiu de *Mon cher Maître*. Com admirava aquella vida! A la seva casa de Nohant, s'hi reunia la flor i nata de la intel·lectualitat parisenca, els més grans artistes i escriptors del segle XIX. Aquella dona havia aconseguit vèncer els tabús de la seva època, duia pantalons com els homes i s'havia tallat la cabellera per amor! A través de la seva vida vaig comprendre què s'entenia per "llibertat", una llibertat de la qual, d'altra banda, parlava sovint el meu pare. "L'alliberament de la dona és la conquesta més gran d'aquest segle després de l'abolició de l'esclavitud!" em deia alhora que m'esperonava a continuar llegint sobre aquests temes. Vaig llegir els diaris d'Anais Nin. Com volia assemblar-me a totes aquelles escriptores que anava coneixent a través de les meves lectures!

Va ser també en el transcurs d'aquell darrer any al lycée que vaig descobrir Simone de Beauvoir. N'havíem parlat a classe com a companya de Sartre però no l'havíem estudiat com a escriptora. El meu pare em va proporcionar *L'invitée*. Aquest text va esdevenir el meu llibre de capçalera. Em va impactar el tipus de relació amorosa que encarnen els protagonistes, fet de respecte i de llibertat. Era un amor més madur que el de les meves heroïnes romàntiques, més sòlid, més actual. A partir d'aquella lectura vaig tenir clar que viuria la meua vida de parella com la Françoise de *L'invitée*. L'acceptació total de la llibertat de l'altre, la confiança dels dos protagonistes en la solidesa inalterable d'un amor basat en la compenetració intel·lectual, que estava molt per damunt de tots els possibles amors contingents, em va aparèixer de sobte com l'única forma digna de viure en parella i l'única perdurable. Vaig creure ingènuament que la Leila enamoradissa, sentimental, àvida de passions desenfrenades, havia deixat pas a una Leila serena, cerebral, més adulta i n'estava orgullosa.

Vaig devorar *Mémoires d'une jeune fille rangée*, *La force de l'âge*, *La force des choses*, *Une mort très douce*. Després de la lectura dels dos volums de *Les Mandarins* un impuls visceral em va abocar sobre el paper. Vaig adreçar-me a Simone de Beauvoir

trasbalsada per la lectura que acabava de fer. No sé què vaig posar en aquelles pàgines apassionades que li vaig escriure d'un sol raig. Però necessitava parlar amb aquella escriptora, dir-li tot allò que havia aconseguit transmetre'm a través del seu text, explicar-li com m'havia deixat endur pels seus personatges, com m'havia implicat en aquelles vides que ella havia creat. Recordo que li vaig agrair que, al final de la novel·la, no hagués matat l'Anne, l'heroïna del relat. Em va constestar. Una nota breu d'agraïment escrita a mà en un full quadriculat de bloc que guardo com un tresor. Poc després Simone de Beauvoir moria i la notícia de la seva mort em feia saltar les llàgrimes com si s'hagués tractat d'un familiar estimat. Simone de Beauvoir, tan coherent amb el seu pensament intel·lectual, amb el seu concepte de llibertat individual respectada i viscuda al costat de Sartre fins a l'última conseqüència va esdevenir un mirall en el qual a partir d'aquell moment hauria de mirar-se la meva ja sòlida i irrenunciable vocació d'escriptora.